

VOLTOOID LEVEN EN WAARDIG OUDER WORDEN

Avond van betekenis
Nunspeet, 11 februari 2019

1

VOLTOOID LEVEN?

euthanasie

bij ziekte
bij ondraaglijk en uitzichtloos lijden
door een arts

voltooid leven

bij mensen die klaar zijn met leven
omdat mensen niet meer willen
zelfdoding met hulp van ...?

2

VOLTOOID LEVEN: NOG WEL VAN ALLES TE DOEN, MAAR NIET ECHT NODIG

3

VOORGESCHIEDENIS

- 'De Pil van Drion' (1991)
- Zaak Brongersma (2002)
- Zaak Heringa (2008, 2013, 2015)
- Burgerinitiatief voltooid leven (2010)

4

COMMISSIE SCHNABEL

Opdracht

- Hoe groot is het probleem?
- Wat is juridisch (on)mogelijk?
- Wat zijn voor- en nadelen van hulp bij zelfdoding?
- Kunnen we 'voltooid leven' voorkomen?

5

ADVIES

Verruiming van de juridische mogelijkheden inzake hulp bij zelfdoding is niet wenselijk.

- Ruimte euthanasiewet
- Bedreiging van de veiligheid

6

REACTIE VAN HET KABINET

De euthanasie wet is niet voldoende, er is een nieuwe wet nodig waarbij mensen op zelf hun leven kunnen beëindigen.

(brief van 12 oktober 2016)

- Geen medische kwestie
- Geen barmhartigheid maar autonomie

7

REACTIE VAN DE KNMG

"voltooid leven"-wens invoelbaar, maar regeling onwenselijk

Bezwaren:

- Gezond of ziek
- Stigmatisering ouderdom
- Arts ongewenst toch betrokken
- Andere wegen: 'groter gat in de heg' erbij

29 maart 2017

8

REACTIE VAN HET KABINET NU

- Waardig ouder worden
- Nader onderzoek
- Zorgvuldig maatschappelijk en ethisch debat

9

VRAGEN...

- Wanneer is het een intrinsieke wens?
- Aan de hand van welke objectieve criteria wordt voltooid leven vastgesteld?
- Welke deskundigheid moeten stervenshulpverleners en onafhankelijke deskundigen hebben?
- Wie toetst achteraf?
- Wat betekent het begrip 'autonomie'?

10

WOORDEN VINDEN...

- Oefenen in het stellen van levensvragen: taal hebben voor wat ons verrukt of verschrikt
- Leren verdragen dat niet alles goed is.
- Let op voor het dunne soort van 'goed doen'
- Creëren van 'derde plekken'

'Moelijk om zin te vinden in humaan land zonder hemel!'

11

12

Geven - ontvangen

13

Een klunven van onvermogen en onwil om nog langer verbinding te maken met het leven.

- diep gevoel van existentiële eenzaamheid;
- Gevoel er niet meer toe te doen;
- Geestelijke en lichamelijke moeheid van het leven;
- Innerlijke afkeer en weezin tov (gevreemde) afhankelijkheid;

14

15

16

17

18

5 TIPS VAN ELS VAN WIJNGAARDEN

Vind je het moeilijk om over een doodswens te praten, benoem dat dan gerust.

19

5 TIPS VAN ELS VAN WIJNGAARDEN

Informeer later nog eens of hij/zij er nog steeds mee zit.

20